

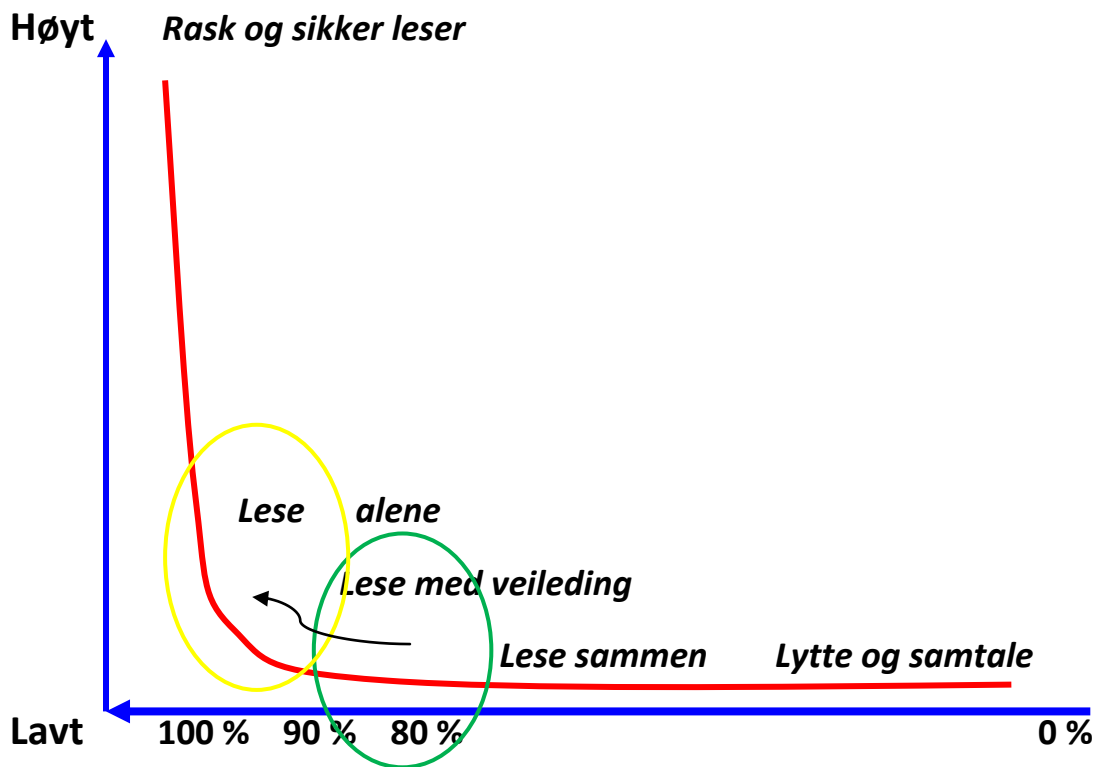
Intensive lesekurs

1. 4 – 5 ganger pr. uke
2. Arbeidsøkt 90 minutter
3. Varighet 8-10 uker
4. Maks 4 elever med tilnærmet lignende pedagogiske behov
5. Kvalifisert lærer
6. Samordning med annen leseopplæring
7. Tilpasninger i andre timer
8. Evaluering av utbytte

Prinsipper for tekstvalg

Formålet med bruk av aktuell tekst
Læringsmål og undervisningsmetode
Forkunnskaper, interesser og behov
Lesenivå, ordforråd og språk

Lesetempo



Sikkerhet i avkoding

70 – 80 % for høytlesing, dialog, opplevelse og språklig innhold

80 % for veiledning, språklig bevissthet og leseutvikling

90 – 95 % for automatisering, leseopplevelse og selvstendig læring

Lesemetodisk balanse

Phonic

For å lære å lese kreves systematisk opplæring i alfabetiske/ fonologiske prinsipper, ordavkodning og staving. Dette må bygges opp fra grunnen av. Forståelsen kommer når teknikken er god.

SYNTETISKE METODER

Starter med en og en bokstav og språklyd, med en gradvis utvidelse av elevenes ordkunnskap.



Whole language

Lesing består av helhetlige og meningssøkende prosesser – avkodingsferdigheter utvikles "av seg selv" og underveis gjennom mening og analyse av setninger og ord.

ANALYTISKE METODER

Starter med hele tekster og hele ord og bruker mer tid på forkunnskaper og gode leseprosesser.



Balansert leseopplæring

- A Helhet** (språklig helhet og god forståelse)
- B Detaljarbeid** (språklige detaljer, avkodning og staving)
- C Helhet** (Sikker, integrert, repetert og flytende lesing)

Helhetslesing som lesemetodisk ramme

A Helhet – tekstvalg, forståelse og språklig kontroll

Leseundervisningen tar utgangspunkt i en helhetlig tekst, som elevene selv ønsker å lese, og hvor ca 80 % av ordene er tilpasset elevenes lesenivå. Teksten skal være kort og lett nok til at elevene kan lese den med god flyt mot slutten av undervisningsøkten (jmf. nærmeste utviklingszone). I denne første fasen av ei arbeidsøkt bør det brukes tid til å snakke om innholdet, avklare nye ord osv. Målet er å styrke elevenes forståelse av og kontroll over det språket de møter i den valgte teksten. Deretter kan gjerne teksten leses av lærer, slik at elevene kan lytte og tenke igjennom ting som er uklart med innholdet. Det kan også være en fin anledning til å la elevene lese teksten igjennom selv, uten å korrigere eller hjelpe med eventuelle lesefeil, men heller markere der det viser seg å være problemer. Dette kan brukes som utgangspunkt for arbeid i fase B, og som hjelp til å evaluere framskritt i fase C.

B Detaljarbeid – språklige detaljer, avkoding, staving

I denne fasen velges vanskelige ord fra teksten, som så bearbeides på ulike måter, avhengig av om elevens "avspøringssted" i leseutviklingen. Målet med arbeidet er å lære om språkets ulike formmessige deler (språklig bevissthet) og å utvikle gode og funksjonelle strategier for avkoding og staving. Oppgavene vil handle om språklyder og stavelser, ikke-lydrett ortografi og de meningsbærende enhetene i språket, på slike måter elevene trenger det. Oppgavene kan med fordel settes opp i et fast arbeidsprogram, som så utvikles etter hvert som elevene trenger nye utfordringer, og som derfor også vil fungere som hjelp til å evaluere utbytte og progresjon gjennom lesekurset.

C Helhet – Flytende og kontrollert lesing av tekst

I denne fasen leses igjen den samme teksten som ble gjennomgått i fase A., med særlig fokus på de ordene som ble bearbeidet i fase B. Elevene skal nå *anvende* det de har lært på en slik måte at strategiene *integreres* og *automatiseres* i en helhetlig leseprosess, hvor meningen også er i fokus. Teksten skal leses med innlevelse og flyt. Nå er det derfor også viktig at lærer aktivt går inn å støtter opp om elevenes lesing, til det blir et bra resultat. Når lesingen er bra, vil repetert lesing sikre ytterligere automatisering av nyinnlærte lesestrategier – *øvelse gjør mester*.

LOGG: Både underveis og til slutt er det viktig å sette ord på det arbeidet som gjøres, begrunne og understreke sammenhenger mellom strategibruk og resultater – *innsats nytter*.

Fig. 21, Vigdis Refsahl etter Jørgen Frost: "leseopplæring på teoretisk grunnlag" 03.

Fase	Innhold og oppgaver	Fokus
A Samtale Lese med hjelp "prøvelese"		
B Oppgaver	1. 2. 3. 4.	
C Integrert lesing med flyt Repetert lesing Logg		

Fig. 22, Vigdis Refsahl, etter ide fra Jørgen Frost

Detaljoppgaver for funksjonell læring

Uttale, språklyder, skriving og lydèring:

1. Lytte, si, legge eller skrive ord
2. LYDSTAVING
3. SILHUETTOPPGAVER
4. Pekelese på lydnivå
5. GITTEROPPGAVER

Rytme, ordlengde og stavelser:

6. Klappe og telle stavelser
7. Lære vokaler og diftonger
8. Lære ”regler” for stavelsesdeling
9. Stavelsesdeling ved lesing ved peking
og stavelsesstrategi ved staving ved klapping
10. SILHUETTDIKTAT
11. GITTERARK
12. BRIKKESTAVING
13. PUSLEHISTORIER

Ortografi, morfologi og syntaks:

14. Lese skrivemåten / ”fonografemisk strategi”
15. Sammenligne skrivemåte og uttalen
16. ARBEIDSARK FOR SORTERING AV LYDRETTE
OG IKKE-LYDRETTE
17. Sammenligne ord, finne analogier og oppdage
Staveregler – eller lage egne.
18. Finne meningsdeler i ord og lære det
morfologiske prinsipp
19. Finne forstavelser og endelser i ord
20. SETNINGSPUSLESPILL

Pedagogisk balanse

Formell læring:

Hver kunnskapsdel og delferdighet i avkodning og staving overføres direkte fra lærer til elev gjennom målrettet undervisning og trening:

Lærer leder og vurderer læringsutbytte og tilpasser gjennom nivå og tempo:

- Assosiasjonslæring
- Systematikk og grundighet
- Repetisjon
- Overlæring og automatisering

Funksjonell læring:

Den som skal lære å lese og skrive utforsker talespråket og skriftspråket selv, oppdager språklige detaljer og viktige sammenhenger mellom tale og skrift. Ferdigheter utvikles underveis fordi de er nødvendige. Lærer legger til rette for slik utforskende læring gjennom tilpassede aktiviteter, dialog og medierende støtte (scaffolding):

- Oppdagende læring
- Forståelse av prinsipper
- Strategier og problemløsning
- Overføring av læring
- Integrering av ulike strategier gir leseflyt.
- Selvforsterkende strategier gir god leseutvikling videre

Logg - det skjer faktisk!

For eleven

1. Synliggjøre elevenes arbeidsmåter og hvordan endringer i måten å gjøre ting på fører til en bedre måte å lese på
2. Styrke elevenes bevissthet om egen utvikling og måte å attribuere på – øke selvtilliten
3. For å kunne tenke framover og planlegge neste læringsøkt, sammen med lærer

For lærer

1. Rette oppmerksomheten mot elevens strategibruk
 2. Bli bevisst eget samspill med eleven, og vite mer om hvordan ulike støttestrategier hjelper eleven videre
-
1. Bruke logg som et vurderingsverktøy, eventuelt sammen andre måter å vurdere læring på.

Koordinerte tiltak for god leseutvikling

